

Recenzii

neîncetată de viață adevărată în Biserică – e o dovadă a acesteia (n.n., a Învierii) și ne conduce spre biruința asupra morții. E o convingere profundă și o temeinică dovadă că „prin moarte am devenit veșnici”. Aici, așadar, în mod justificat, „noi ne bucurăm și înălțăm slavă și mulțumire” (p. 27). În acest sens, Patriarhul Bartolomeu I afirmă: „Praznicul Învierii lui Hristos este pentru noi un punct de cotitură a bucuriei, în cadrul imensei mări a întristărilor vieții. E un punct de revigorare prin nădejde și de reîncărcare prin răbdare duhovnicească, astfel încât putem să facem față complexității vieții contemporane cu optimism. Din acest praznic ne luăm curajul – după cuvântul Domnului, Care ne spune: «Bucurați-vă, Eu am biruit lumea» –, pentru că Învierea constituie cea mai mare biruință asupra puterii răului în lume, care este „foarte bună”, de vreme ce bunătatea lui Dumnezeu a creat-o pentru noi, ființele umane. Învierea lui Hristos ne reamintește că avem posibilitatea și responsabilitatea, prin harul Său, să rezistăm oricărei căderi și oricărui păcat, oricărei dezamăgiri și oricărui pesimism, și să privim spre El și spre Biserica Sa pentru har dumnezeiesc și ajutor în orice circumstanțe dificile” (p. 34).

Iată, așadar, atâtea îndemnuri ziditoare, care recomandă această carte oricărui suflet dornic de revigorare sufletească și percepție reală a vieții bisericești în complexitatea ei panortodoxă și ecumenică!

Diac. dr. Ștefan L. Toma

***The Brill Dictionary of Gregory of Nyssa*, ed. Lucas Francisco Mateo-Seco, Giulio Maspero, trad. Seth Cherney, Supplements to Vigiliae Christianae, vol. 99, Brill, Leiden, Boston, 2010, 811 pp.; ISBN 978 90 04 169654; ISSN 0920 623X.**

În anul 2006, după aproape de 40 de ani de cercetare a vieții, operei și gândirii Sfântului Grigorie de Nyssa, profesorul emerit al catedrei de Teologie Dogmatică de la Universitatea din Navarre (Pamplona-Spania), Dr. Lucas Francisco Mateo-Saco edita în colaborare cu Giulio Maspero, profesor asociat la catedra de Teologie Sistematică a Institutului Pontifical Holy Cross (Roma), în limbile spaniolă și italiană, un monumental dicționar, care se dorea a fi un instrument de lucru foarte folositor în cercetarea operei și gândirii Sfântului Grigorie de Nyssa – *Diccionario de San Gregorio de Nisa*, Monte Carmelo, Burgos 2006, 941 pp.

După patru ani, în 2010, lucrarea remarcabilă editată de profesorul Lucas Francisco Mateo-Saco este republicată, într-o formă revăzută și adăugită, de această dată în limba engleză, în colecția Supplements to Vigiliae Christianae, în traducerea lui Seth Cherney.

Dorind a argumenta necesitatea unei astfel de lucrări, în prefața la ediția în limba engleză, cei doi editori notează: „potrivit teologiei Sfântului Grigorie de Nyssa, accesul la adevărata cunoaștere are la bază o uimire, asemeni celei a copiilor, o uimire ce se naște din cunoașterea profunzimilor inepuizabile ale ființei umane. Cunoașterea este astfel temeinicită pe un lucru minunat, pe înțelegerea transcendenței Adevărului și a lui Dumnezeu, Care vine către oameni, așa cum a venit către Moise sau la Mireasa din Cântarea Cântărilor, numai într-o întâlnire personală. Căci este potrivit ca o lucrare intitulată *The Brill Dictionary of Gregory of Nyssa* să pornească de la premisa aceasta, pentru a elimina orice posibilă

Recenzii

înțelegere greșită a intenției și rolului ei. Lucrarea de față, asemeni edițiilor din limbile spaniolă și italiană, nu are pretenția de a prezenta gândirea Sfântului Grigorie de Nyssa într-o manieră completă și exhaustivă, nici de a oferi o sinteză riguroasă a bibliografiei extrem de bogate despre marele părinte capadocian. Ea este mai degrabă un instrument ajutător în întâlnirea cu opera și gândirea Sfântului Grigorie de Nyssa”. (p. IX)

În contextul numeroaselor colocvii dedicate operei și gândirii Sfântului Grigorie de Nyssa, participanții la aceste întâlniri (în special cu ocazia colocviilor de la Olomouc și Tübingen) au afirmat la unison nevoia unui instrument care să servească atât viitoarelor lucrări despre Sfântul Grigorie de Nyssa, cât și interesului crescut pentru opera și teologia sa. Lucrarea pe care o semnalăm aici este rodul cercetării celor ce aveau să devină colaboratori la realizarea ei, și a discuțiilor purtate cu ocazia întâlnirilor, care au fost prilejuite de interesul comun pentru opera și gândirea Sfântului Grigorie de Nyssa.

The Brill Dictionary of Gregory of Nyssa oferă alături de volumele editate de Friedhelm Mann (*Lexicon Gregorianum: Wörterbuch zu den Schriften Gregors von Nyssa*, Brill, Leiden, 1999-2008) și de cel editat de același Friedhelm Mann în colaborare cu Margarete Altenburger (*Bibliographie zu den Gregor von Nyssa. Editionen – Übersetzungen – Literatur*, Brill, Leiden, 1988; este anunțată o reeditare a acestei bibliografii într-un format revăzut și adăugit) o privire generală asupra operei și gândirii marelui părinte capadocian și a imensei bibliografii existente, fiind deopotrivă o invitație la descoperirea și aprofundarea operei și gândirii Sfântului Grigorie de Nyssa.

Lista colaboratorilor la realizarea monumentalului dicționar numără 41 de personalități, deopotrivă profesori de teologie, filosofie sau filologie, sau cercetători la cele mai renumite Universități din lume. Temele abordate doresc a acoperi întreaga operă și gândire a Sfântului Grigorie de Nyssa, fără a avea pretenția unei prezentări exhaustive, așa cum precizează de la bun început editorii. La finalul fiecărui articol este prezentată o bibliografie selectivă cu cele mai importante lucrări dedicate temei respective.

Prezentarea de față dorește a semnală existența unui astfel de dicționar, atât de necesar studiului teologic și formării viitorilor slujitori ai Bisericii pe care Sfântul Grigorie de Nyssa a slujit-o toată viața.

Pr. drd. Radu Gârbacea

Christopher C.H. Cook, *The Philokalia and the Inner Life*, Cambridge, James Clarke and Co, 2011, XX+381 p., ISBN9780227173428

Autor al unei importante monografii despre atitudinea creștinismului apusean față de alcoolism de-a lungul istoriei, apărute la prestigioasa Cambridge University Press (*Alcohol, Addiction and Christian Ethics*, 2006), pastorul anglican Christopher Cook este psihiatru specializat în adicții, cercetător la Universitatea din Durham (director al Proiectului pentru Spiritualitate, Teologie și Sănătate) și președintele al „Grupului Special pentru Spiritualitate și Psihiatrie” din cadrul Colegiului Regal al Psihiatrilor din Marea Britanie. Lucrarea de față, subintitulată „On Passions and Prayer”, reprezintă varianta editorială a tezei de doctorat elaborată la Durham sub îndrumarea binecunoscutului Pr. Prof. Andrew Louth.